

LUMINA

FOAIE RELIGIOASĂ-CULTURALĂ PENTRU POPOR

ABONAMENTUL:

Pe an: 12 coroane
Pe 6 luni: 6 "
Pe 3 luni: 3 "
Un număr 24 bani

APARE JOIA

REDACTOR:
Dr CORNEL CORNEAN

REDACȚIA ȘI ADMINISTR.: Strada Timișorii Nr. 59.

TELEFON Nr. 30.

INSERTIUNILE SE SOCOTESC AMĂSURAT TARIFEI
MANUSCRISELE NU SE ÎNAPOIAZĂ

+ ȘTEFAN JIANU

„Căzut-a cununa capului nostru, pentru aceasta s'a făcut nouă durere; întristată este inima noastră și s'au întunecat ochii noștri”. (Plângerile lui Ieremia c. 5 v. 16—17.)

Vântul dinspre Soare-răsare cu suflul său de gheață despoaie natura de ultimele-i frumseți de toamnă. Copacul de dinaintea ferestrei mele își scutură în freamăt sinistru podoaba ruginită de albeața brumei și patul de frunze, ce-i acopere rădăcina, crește, crește mereu... Iată se desprinde și ultima-i frunză și crengile văduvite se îngână în durerea lor cu geamătul vântului nemilostiv...

Ce tablou duios?

Dar poate-să asemăna măcar numai în parte cu tabloul zguduitor al celor două zile din urmă, desfășurat înaintea ochilor noștri, schimbați în izvoare nesecate de lacrimi amare?

Dinspre creasta munților bătrâni ne încălzesc deja razele fermecătoare ale răsăritului Învierii și noi săvârșim... îngropare... Îngroparea celui mai scump prieten al nostru.

Blăstăm ție soarte crudă, care ne-ai cernit inimile pentru totdeauna în clipele cele mai senine și mai pline de avânt românesc, ce le-am pomenit vre-o dată!

Blăstăm ție soarte, care ai smuls dintre noi pe cel mai neînfrânt și mai desăvârșit stegar al acestui aret și ai înstăpânit în sufletele noastre în locul marei bucurii, ce ne-a ajuns, multă și adâncă jale!

Adeveritu-s'a acum cu drept cuvânt sentința prorocului Amos: «voi preface sărbările voastre în jale și toate cântările voastre în plângeri!» (c. 8 v. 10).

Ștefan Jianu s'a născut la 4/16 August 1882 în frunza comună a Torontalului: Alibunar, din părinți sărmani. Încă de copil a avut râvnă pentru carte și astfel, fără să primească vre'un ajutor din vre'o parte, se înscrie la liceul din Panciova, ca apoi să treacă la cel din Brașov și în fine să mântue studiile secundare la liceul italian din Fiume. Cu bursă de 500 Cor. la an urmează științele teologice la facultatea din Cernăuț, unde joacă rol însemnat în viața studențească din Bucovina, încredințându-i-se și conducerea soc. „Academia-ortodoxă”. Trece apoi la academia de drept din Sighetul-Marmației și la cea dela Presburg, după absolvirea căreia se înscrie la litere în București. Aici face excelentă școală politică, intrând ca redactor intern la „Viitorul”, ziarul liberalilor tineri, grupați pe atunci în jurul lui Ionel Brătianu, în opoziție cu liberalii bătrâni ai lui Sturdza, grupați la „Voința Națională”. „Viitorul” avea pe atunci de directori pe fostul ministru Duca și pe marele bărbat de stat C. Banu. Aici și-a câștigat cele mai temeinice cunoștințe, de cari a avut trebuință în școala vieții.

La 1908, când eparhia noastră, avea să îndure grele lovituri, se simțea trebuința complectării personalului dela administrația centrală. Stipendiștii cu burse mai mari ca repositul, n'au dat ascultare glasului de chemare al venerabilului prezident consistorial. Și atunci privirea conducerii eparhiei s'a îndreptat deodată asupra modestului stipendist Ștefan Jianu, care s'a supus hotărârii mai marilor săi, și a luat asupra-și sarcina grea de referent în senatul școlar într'o vreme, când era lui Apponyi era la culme și slova românească suferea cea mai josnică umilire. A urmat legea lui Zichy, cu tendințe asemănătoare celor cuprinse în cea a înaintașului său în a gâti școala românească. Referentul Jianu face față tuturor opintirilor, și devine sentinela neadormită a școalelor noastre confesionale. Referadele, rapoartele sale sunt temeinice și desvălesc pe cugeătorul adânc și pe cunoscătorul temeinic al cauzelor noastre școlare. Ca comisar

consistorial al institutului nostru pedagogic și-a câștigat merite neperitoare în ceea-ce privește susținerea acestui institut; iar profesorii vedeau în dânsul pe adevăratul lor ocrotitor. În contactul zilnic cu învățătorii săi iubiți era adevărat părinte sufletesc. Nu cunosc măcar unul, care să-i fi părăsit nemulțumit biroul.

Zece ani de zile, cât a ocupat funcțiunea de asesor-referent școlar, a muncit mult, mai mult ca altul o viață întreagă. Și pe lângă această muncă istovitoare a a puterilor sale tinerești, și-a rezervat încă destul timp, ca să ieie parte activă la toate mișcările naționale, sociale și culturale din acest ținut. A devenit pe rând deputat în sinodul eparhial, în congresul național-bisericesc, membru în reprezentanța orășanească, membru în comitetul central al Reuniunii învățătorilor, în comitetul despărțământului „Astra” și al Fondului de teatru, vicepreședintele Casinei române, Reuniunii de cântării și Societății femeilor române din loc și în fine viceprezident al „sfatului național român”.

Iar când zorile Învierii noastre naționale au început să mijească, Comitetul partidului național l-a primit la sânul său și l-a concretizat cu organizarea politică a părții de sud a Bănățului. N'a mai putut satisface acestei însărcinări, căci o boală grea, câștigată îndeosebi după un discurs fulminant în sala magistratului în contra celor-ce nu se împăcau cu situația schimbată, l-a doborât la pat. Moare în floarea vieții, în vârstă de 36 ani, lăsând în urma sa o dără de lumină, care i-a statornicit numele pentru generațiile viitoare.

Neamul și biserica românească perde în dânsul pe un slujitor cu caracter integru, cu inimă de aur și cu minte luminată, în fața căror podoabe pigmeii zilelor noastre, — de împunsăturile cărora a avut din belșug parte, — s'au ascuns ca și cărțile de lumina soarelui.

A zăcut numai o săptămână. Deja Vineri la ameazi cei doi medici, Dr Popasu și Dr Budintian, au început să susțină viața numai cu injecții. De

prietinii săi iubiți Dr. C. Cornean, Ilie Orzescu, Alexandru Buțiu, Dr. V. Meda, Dr. D. Cioloș, Dr. V. Loichita ș. a., cari îi străjuiau patul, își i-a rămas bun între scene de extremă duioșie. La orele 11 și 5 minute din noapte, adoarme lin la lumina palidă a luminării, ținute de un prieten drag. S'a săvârșit...

Înmormântarea, aranjată de Consistor, a urmat Duminecă la orele 2 din zi. Prohodul în biserica catedrală l-a săvârșit Prea Sfinția Sa părintele episcop Dr. E. Miron Cristea cu asistența protopopului Andreiu Ghidiu, a preoților Spiridon Șandru, George Petrescu, Patrachie Rădoiu, Nicolae Popoviciu, Pavel Magdescu și George Sperlea. Răspunsurile le-a ezeccutat Reuniunea de cântări. Panegiricul l-a rostit în catedrală părintele protopop Andreiu Ghidiu, iar la groapă a vorbit d-l Iuliu Vuia. A azistat multă lume din Caransebeș și jur. Convoiul a fost deschis de un pluton al gardei naționale cu drapelul tricolor în frunte. Pe lângă carul mortuar mergeau 6 învățători, 6 domnișoare și 6 ofițeri români. Coșciugul acoperit cu nenumărate coroane și buchete de crizanteme este coborât în groapa preșerată cu un strat de flori, între accentele cântării „Trei colori...”, între falfăitul lin al drapelului național și între suspinele amare ale prietenilor și ale cunoscuților săi...

«Plăcut era Domnului sufletul lui, pentru aceasta s'a grăbit a-l scoate din mijlocul răutății». (Întel. Sol. c. 4 v. 4.) Dreptaceea dormi în pace scump prieten!

Mormântul Tău ne va fi loc de închinare și de ușurare a grijelor vremelnice, cari ne cutropesc în această vale a deșertăciunii!

Amintirea ta va fi vecinică, căci faptele Tale la vecinicie te îndreptătesc!

O vorbă bună

„Tot cel-ce scoate sabie, de sabie va muri“.

Așa i-a zis Domnul Cristos lui Petru, când a tăiat acesta urechea slujitorului împărătesc. Cuvintele Mântuitorului nostru sunt învățături vecinice, prin urmare se potrivește și la necazul zilelor noastre.

Bătaia s'a gătat.

Soldații vin mereu — mereu acasă. În satele, unde lumea e liniștită, merg treburile bine. Plugurile, ruginite peste vară, strălucesc iar în luncă la întorsătură. În locul paserilor învie pe câmp cântecul doinei, parcă mai jalnic și mai sfânt ca înainte de bătaie.

La sărbători biserica-i plină de soldați, cari patru ani și mai bine au dus dorul slujbelor sfinte.

Mulți cetesc foi și ascultă sfaturile conducătorilor firești, ca să aștepte în liniște și cu răbdare ziua sfântă și mare a păcii. S'a pornit și lumea jocului și a ospetelor, pentru-că așa-i rostul vieții.

Ranele jalei pentru cei cari nu mai vin din lume, se vindecă cu vremea prin legea firii, ajutată de învățăturile bisericii.

Dar să vedem alt sat!

Soldații abia c'au ajuns la vetrele lor se duc la blăstămatul de căzan și cu alți prietini îndârjiți, dezarmează finanții și se fac stăpâni pe el. Se duc apoi la casa satului, se prind cu slujbașii, făcându-și singuri dreptate, după-cum au auzit sau au văzut în Rusia. Încep să jăfue pe cei „îmbogățiți“ în bătaie și așa mai departe... Iar vorba vine: „Tot cel-ce scoate sabie, de sabie va muri“.

Puterea armată pentru ordinea publică intră în sat și pe unii îi împușcă, iar pe alții îi ferecă 'n lanțuri și îi duce din sat cu rușine înaintea legii. În loc de praznic de bucurie, se face pomană de jale și se înmulțesc mărămile cernite.

Frații mei! Știm, că bătaia a pus vârf durerilor și nedreptăților de mai

'nainte. Voi ați suferit la front, iar ai voștri acasă.

Dacă conducerea armatei v'a dat drumul acasă fără nici o luminare și fără rânduială chiar în vremi grele, când s'a lăsat în țară vestea, că „nu mai avem împărat“, — voi fraților, nu trebuie să uitați, că este în cer *Împăratul împăraților, care ne-a dat legea bisericească*, pe care noi, ca creștini și Români, trebuie s'o păzim și la cea mai grea vreme de ispită. Dar și legea pământească, tot lege rămâne, pentru-că fără lege nu este rând în lume! Noi să nu facem ca 'n Rusia.

La noi neamurile cele mai luminate și mai dulci la inimă din lume vor face pacea și vor da drepturi la viață omească cinstită tuturor popoarelor. Doar am așteptat și am însetat veacuri multe după dreptate, atunci să mai avem și puține zile răbdare.

Preoți și învățători!

Nu cereți arme pentru paza satelor! Inarmați-vă voi cu armele cuvântului! Fi-ți apostoli și ieșiți între popor mai mult ca altădată, pentru-că astăzi vorba vie la loc potrivit, face minuni! Și iarăși zic „cel-ce scoate sabie, de sabie va muri“!

G. B.

Din sfânta Scriptură

„Aproape este mântuirea Domnului de cei-ce se tem de dânsul, ca să sălășluească mărime în pământul nostru, în care mila și adevărul s'au întâmpinat, dreptatea și pacea s'au sărutat. Adevărul din pământ a răsarit și dreptatea din cer a privit. Că Domnul va da bunătatea și pământul nostru își va da rodul său“. (Ps. 84, 10—13).

„FOIȚA LUMINEI“

IMNUL UNIREI

Pe-al nostru steag e scris unire
Unire 'n cuget și 'n simțiri
Și sub marea lui umbră
Vom înfrunta ori-ce loviri.
Acela-'n luptă grea se teme
Ce singur e rătăcitor,
Iar noi uniți în ori-ce vreme
Vom fi vom fi învingători.
Am înarmat a noastră mână
Ca să păzim un scump pământ,
Dreptatea e a lui stăpână
Iar domn e adevărul sfânt.
Și 'n cartea vecinicie scrie,
Că țări și neamuri vor peri,
Dar mândra noastră 'mpărăție
Etern, etern va înflori.
Învingători cu verde laur
Noi fruntea nu ne-o 'mpodobim
Nici scumpele grămezi de aur
Drept răsplătire nu dorim.
Știind că 'n viața trecătoare
Eterne fapte am împlinit
Și chinul morții 'ngrozitoare
Bogat, bogat e răsplătit.

A. B.

Din trecut

— Fragment —

Istoricii unguri, mai fără excepție, înfățișează pe Români cari au luat parte la mișcările din 1848, ori la cele din 1784, drept oameni ticăloși, sălbatici, barbari cam de același soi cum spune istoria că au fost bună oară Vandalii și Hunii și Avarii, — ca să nu mai pomenim de alții.

Acești istorici uită, ori se prefac a uita, că revoluțiile nu s'au petrecut până acum nicăiri cu bastoane de promenadă ori cu tulumbele. Poporul apăsător și năcăjit fie român, fie ungar, a apucat parul și coasa în mâni, și nu s'a prea uitat unde lovește, ci a căutat să-și răsbune asupra domnilor așa cum a putut.

Și cu toate acestea, e oare-care deosebire între felul de a-și răsbuna al Românului și al Ungurului. Cetiți cazuri întâmplăte în 1848; numărați victimele și dintr'o parte și dintr'alta măcar aproximativ, și veți vedea, că *Românii au fost cu mult mai puțin săngeroși decât compatrioții lor unguri*; adevăr, ce nu-l vor putea răsturna nici scriitorii de cei serioși, cu atât mai puțin niște scriitorii orbiți de un patriotism rău înțeles.

Vom povesti din evenimentele anului 1848 un singur fapt. Și-l vom spune așa, cum l-am

auzit din bătrânii aceia, care l-au văzut și l-au pățit

Ungurii din orașele Roșia și Abrud, puțini câți erau, s'au rânduie într'o ceată de voluntari, numiți între sine „önkentes“. Dar fiindcă nici așa nu se simțeau în largul lor, au cerut să li se trimită și o garnizoană militară, care să-i scutească de primejdia ce putea să-i năpădească, vezi Doamne, din partea Moșilor. Cam în zilele din urmă ale lunii Maiu 1848 au și venit niște soldați trimiși de guvernul dela Cluj, și adevărat dintr'un regiment *galițian* și niște grănițeri *săcu*.

Ungurii abrudeni și roșieni încep a se resfăta: când veneau țărani la oraș, la târg, îi luau la batjocură și se încăreau la bătae. În urma purtării lor provocatoare, se nășteau ciocniri adese săngeroase.

Simeon Balint, pe atunci popă în Roșia, și cu alți fruntași români, n'au mai suferit în tăcere fărădelegile, ci s'au plâns la guvern și au cerut să trimită o comisiune, care să facă cercetare și să pedepsească pe cei vinovați.

Într'aceia popa Balint, care mai ales era văzut cu ochi răi, că era și popă român, a fost citat la Abrud în luna lui Iulie. A și plecat la Abrud, dar acolo e reținut ca agitator și închis în casele unui negustor cu numele Tutsek. În odaia unde era reținut, se găsea mereu și câte un soldat *galițian*, pus acolo ca să-l păzească

Evangelhia din Dumineca 22 după Rusalii

Prin pilda evangheliei de astăzi, Domnul Cristos ne arată 2 feluri de oameni: pe bogatul cel nemilostiv și pe săracul cel răbdător. Amândurora le arată Domnul și sfârșitul și locul lor. Bogatul după atâtea veselii și dezmerdări a fost dus în iad, în matca focului de veci; iar săracul după atâtea scârbe și suferințe a fost dus de îngeri în sânul lui Avram. Bogatul, care credea, că raiul e pe lumea asta, arde acum în flăcările iadului, pentru nemilostivirea sa, iar săracul Lazar, pentru care lumea asta era iadul, a ajuns în rai prin îndelunga sa răbdare.

Ca și pe vremea lui Cristos sunt și astăzi destui bogați îmbrăcați în haine scumpe și luminate, cari de întâmpină vr'un sărac gol și tremurând de frig, întorc fața lor de cătră dânsul. De câte ori șed ei la mese pline cu tot felul de bucate, mâncă, beau și se veselesc și văd pe câte un sărac pierind de foame, și nici sfărâmurile ce cad dela masa lor nu voesc să i-le dea. De câte ori vine câte un Lazar flămând, bolnav, plin de rane și bate la ușile noastre, cerând milă, dar noi îl gonim cu vorbe hulitoare? Nu arătăm nici o milostivire pentru săraci, deși săracii poartă fața lui Cristos. Orice dăm săracului, lui Dumnezeu dăm. Înțeleptul Solomon zice: „Celce miluește săracul, împrumută pe Dumnezeu, și Dumnezeu care ne dă nouă tuturora, nimic luând, cum să nu răsplătească dacă primește ceva dela noi?”

Fiind întrebat de un legiuitor, care poruncă este mai mare în lege, Domnul Cristos i-a zis: „Iubirea lui Dumnezeu“ este cea mai mare poruncă, iar a doua asemenea celei dintâi este: „Să iubești pe deaproapele tău ca însuși pe tine“. Ca să plinim deci această poruncă este de lipsă să arătăm cu fapta, că iubim pe aproapele nostru. Când avem 2 haine, una s'o dăm celui-ce n'are; când avem hrană, să dăm și celor flămânzi și dacă avem

averi să facem ca Zachei, care jumătate din averea sa a împărțit-o săracilor.

Ușile împărăției cerești sunt deschise pentru toți oamenii, pentru bogați și săraci. Cheile cu cari putem deschide ușile împărăției cerești sunt în mâinile noastre. Faptele bune, plinirea poruncilor dumnezești, milostenia cu cei săraci — iată cheile cu cari putem deschide ușile raiului. Dar tot așa stau deschise și porțile iadului pentru cei păcătoși, pentru făcătorii de rele, pentru cei nemilostivi. Și cât de înfricoșate, cât de groaznice sunt muncile iadului, se poate vedea din evanghelia de astăzi, deoarece bogatul rugase pe părintele Avram, să trimită pe Lazar în casa părintelui său, unde mai avea 5 frați, ca să le spună să nu vină și ei la acest loc de muncă.

Iadul este locul de pedeapsă pentru toți păcătoșii, este o împărăție de diavoli cu suflete ce se muncesc pe veci, acolo e numai țipet și tânguire fără sfârșit, strigare fără de încetare, acolo e plâns și scrâșnirea dinților, acolo e foc ce arde în veci, arde și topește sufletele oamenilor păcătoși. Aici e și bogatul din pilda Mântuitorului, aici se topește în matca focului și în această văpaie nesuferită vede pe părintele Avram și pe Lazar și strigând zice: „Miluește-mă! Trimite pe Lazar să-și întindă vârful degetului său în apă și să-mi răcorească limba mea, că rău mă chinuesc în văpaia aceasta“. Iar părintele Avram îi răspunde: „Adu-ți aminte fiule că ai luat cele bune în viața ta“.

Munca osândiților se îngreunează mai ales prin aceea, că pururea își aduc aminte, că cu vina lor au pierdut împărăția cerească. Cugetul lor îi va muștra în veci. Vermele cugetului, care păcătosul în viață se silește să-l țină adurmit, atunci se va deștepta, nu va muri nici odată și fără milă îl va roade punându-i înaintea ochilor, că el de bună voie a pierdut raiul și pe Dumnezeu.

Își vor aduce aminte, că pentru lucruri de nimica, pentru plăceri vremelnice și trecătoare, au pierdut bunătățile și fe-

ricirea de veci. Își vor aduce aminte, că raiul le-a stat deschis, dar ei toată viața lor au cheltuit-o întru păcate grozave și prin aceasta s'au osândit cu vina lor. Și aceste aduceri aminte, acești ghimpți cari vecinic îi îmboldesc, vor fi pentru ei iadul adevărat, pentru că păcătoșii în iad pururea își vor cunoaște toată urâciunea și spurcăciunea păcatelor lor.

Preotul Vasilie

Știrile săptămânii

În amintirea asesorului Ștefan Jianu. Ca să statornicească pentru viitorime numele acestui muncitor nepretențios în ogorul școlii românești, cei mai de aproape prieteni ai săi au pus bază unei fundațiuni, care să-i poarte numele și care va fi administrată de Consistorul diecezan. Menirea ei este ajutorarea unui elev sărac, dar diligent, dela institutul nostru pedagogic. Rugăm în consecință pe roți prietenii și cunoscuții regretatului asesor consistorial Ștefan Jianu, ca să contribuie la sporirea acestei fundațiuni. Toate contribuțiile se vor publica în „Lumina“ și în „Foaia Diecezană“, și sunt a se trimite sau la administrația „Luminii“, sau la „Cassa diecezană“. Până azi au încurs următoarele sume: Prea Sfinția Sa părintele episcop Dr. E. Miron Cristea 200 cor; Înalt Prea Cuvioșia Sa părintele arhimandrit Filaret Musta 150 cor; Nicolae Cornean paroh în Apadia 200 cor.; Dr. Cornel Cornean, secretar consistorial 100 cor.; Dr. Virgil Budințian, medic 100 cor.; Ilie Orzescu, profesor 100 cor; Aurel Moaca, asesor consist. 100 cor; Dr. Vasile Loichița, profesor 100 cor; Dr. Valeriu Meda, ref. consist. 100 cor; Alexandru Buțiu, profesor 100 cor; Dimitrie Sgăverdia, contabil consist. 100 cor; Frideric Pauck, primar orășenesc 100 cor; Dr. Petru Florianu, senator orășenesc 100 cor; Dr. A. Farkas, avocat 100 cor; Dr. E. Roth, avocat 100 cor; Dr. George Lăbonțiu, avocat

ziua și noaptea să nu fugă și totodată să-l scu-tească de furia „önkenteșilor“ și a săcuilor.

Când era închis la Abrud, câțiva funcționari de acolo urmați de soldați au venit la Roșia, și au intrat în casa parohială cea veche, (care azi e înlocuită cu casa parohială nouă). Oamenii aveau poruncă să facă o perchezitiție. Soția preotului, Carolina Balint, născută Golgoș, era tocmai în curte și supraveghia cosașii, cari lucrau în livada din fața casei; când iată sosiră oamenii puterii și cerură să fie lăsați în odae. Ea a deschis ușa, iar ei au scotocit toate colțurile odăilor, și tot ce au găsit hârtii scrise le-au adunat într'un covor de masă și le-au dus cu sine la Abrud.

Preoteasa a pornit a doua zi la Abrud să vadă ce-i. Săcuii atunci i-au făgăduit în secret, că vor scăpa pe popă din închisoare și-l vor ajuta să fugă în „Țară“, dacă popa ar vrea să le plătească zece galbini de fiecare săcui... Cine să le creadă însă vorba lor!

Și așa lucrul a rămas tot ca mai înainte. Cam la o săptămână s'a întâmplat nenorocirea de s'au aprins casele, unde era închis popa Balint.

Un băiat de prăvălie adevărat s'a urcat seara, pe la nouă ore în podul casei, ca să curețe cizmele stăpânului, și fiind întunec a aprins

o lumânare și a aruncat chibritul între niște așchii rămase dela jiluitul scândurilor. Așchiile au luat foc, coperișul, podul asemenea, — și în vreme de câteva ceasuri avea să ardă casa întreagă. Prisonierul durmea în pat. Tutsek atunci a bătut tare la ușă, l-a deșteptat și i-a strigat că arde casa! A sărit din pat, s'a desmetecit și soldatul galițian, și amândoi s'au dat jos în stradă; dar prisonierul era desculț și cu capul gol. Multă lume s'a adunat la foc, au venit și soldați săcui și altă ungurime din Abrud, și văd pe popa Balint acolo. Deodată strigă unul: „Popa a dat foc!“ „Trebue tocat în cap!“ Ceilalți pe urma lui: „Da, dal Loviți!“ Și îndată s'au aruncat asupra lui cu pumnii, cu băte, lovindu-l amarnic peste cap. Zădarnic s'a întrepus omul de omenie Tutsek strigând în limba lor: „Nu dați! Că eu l-am sculat din pat!“ Loveau ca turbați, de l-au făcut sânge. Între vitejii patrioți s'au „djstins“ și unii din clasa cultă, indeosebi un funcționar cu numele Kontz Lajos. Acum au adus o scară și voeau să-l lege de ea, ca să-l ardă de viu în flăcări, — un alt erou era tocmai să-i aplice noi lovituri, când o grindă dela casa ce ardea s'a rupt și a izbit în capul patriotului, turtindu-l la pământ, acolo a și rămas mort. Popa Balint în momentul acesta e luat de soldați galițieni și dus repede la „Vardă“,

căci de mai rămânea afară era să fie omorât neapărat. La vardă e închis provizor într'o odae. Corpul întreg i se învineți în bătăi, capul îi era greu și umflat, ochii nu mai zăreau nimic. În starea aceasta un soldat, tot săcui, a ridicat bajoneta ca să străpungă pe românul, pe care mai înainte îl bătuseră măr; iar galițianul de pază, care știa să-și îplinească slujba, a întins pușca, și săcuiul e trimis imediat pe altă lume...

A doua zi dimineața a venit la „Vardă“ soția sa desnădăjdută. A văzut cu ochii ei cum l-au ridicat, și l-au pus pe un pat de chingi, pe urmă l-au dus pe mâni într'un fel de temniță a Abrudului.

Acolo l-a cercetat și fiică sa unică, Netti, care era atunci de 11 ani, și pe care o aduse dela Zlagna bunica ei, văd. preoteasă Catarina Golgoș, o femeie îndrăzneată, soacră lui Balint. Când copila și-a văzut părintele, întâi nu l-a cunoscut, atât de grozav îl desfiguraseră brutalitățile „cavalerilor“ abrudeni și ale săcuilor; iar după ce l-a recunoscut, a rămas înlemnită, și venind la Roșia, copila s'a îmbolnăvit și a căzut la pat. Mama sa, preoteasa, împreună cu văduva preoteasă, îl cercetau în fiecare săptămână; dar la început nu li se permitea să-l aducă nimic;

Pag. 4.

100 cor; Constantin Călțiun, iun. contabil 100 cor. Laolaltă: 1850 cor. Colecta urmează,

Înștiințare. După epidemia, care bântue în ținutul nostru, n'a scăzut nici acuma, vacanțele acordate elevilor dela institutul nostru teologic-pedagogic se prelungesc din nou până la alte dispoziții. Caransebeș, la 6 Noembrie 1918. Dr. E. Miron Cristea, episcop.

ABONAȚII noștri, cari au fost înrolați sunt rugați, ca să ne comunice adresa lor actuală, pentruca expediția foii să nu sufere întrerupere!

Românul, organul partidului național român, a apărut din nou având de șef-redactor pe prietenul nostru Ion Clopoșel. Se poate procura la Arad, strada Zrinyi Nr. 1 a, și costă la an 80 cor.

Adunarea poporală dela Ohababistra. Poporul de pe valea Bistrei s'a întrunit Duminică în 4 Noembrie 1918 într'o mareă adunare națională. Au vorbit trimișii sfatului național din Caransebeș: Dr. Petru Barbu, Dr. George Lăbontiu, Dr. Alexandru Morariu, George Neamțiu și țăranul Mon Bohariu. La sfârșitul adunării gardele comunelor acestui ținut, fiecare cu drapelul său tricolor, au depus jurământul de credință. Au fost prezenți cam 500 oameni.

Organizarea satelor. Sfaturi și garde naționale s'au organizat și în comunele Goleț, Bucosnița, Petroșnița, Poiana, Petnic și Cornia.

† **Alexandru Lebu**, mare proprietar în Sibiu, a murit în 29 Octomvrie a. c., lăsând întreaga sa avere de peste un milion bisericii și neamului românesc. Fapta sa generoasă i-a câștigat nemurirea!

Tricolorul național român de azi înainte se va arbora pe toate edificiile tuturor gărilor. Ministrul de război ungar a luat dispoziții, ca aceasta să se facă pretutindeni pe teritoriul pe care consiliul național îl va lua sub conducerea sa. Ofițerii și soldații români sunt obligați, ca să se prezinte în localul pus la dispoziția Consiliului național român și să depună jurământul de credință, care este obligator pentru fiecare soldat și ofițer român.

în sfârșit după câteva săptămâni, li s'a dat voie să-i aducă de acasă un ceaslov, din care însă cu greu putea ceti... Până când într'una din nopți iarăș l-au ridicat, și în miez de noapte și cu capul gol, l-au pus într'un car și l-au escortat la Aiud, ca să-l înfunde în vestitele temnițe d'acolo. După câteva zile de închisoare, în Septemvrie 1848 a fost pus în libertate, în urma cererii făcute de adunarea națională ținută în luna aceea la Blaj.

Pentru suferințele neomenești, câte a îndurat Balint la Abrud, cum și-a răsunat?

Așa, că după temnița Aiudului a adăpostit la casa lui în Roșia familiei nenorocite ungurești și le-a scăpat de furia lăncerilor; în vreme ce familiile care voiau să fugă și să scape cu ajutorul honvezilor lui Hatvani, după cum știm, și-au găsit mormântul acolo în sinul munților, pe valea Cerbului.

Astfel și-a răsunat acela, pe care scriitorii maghiari de ieri și alaltăieri îl zugrăvesc ca pe om cu porniri rele și sălbaticе, și ca pe un masacrat de copii și femei...

Enea Hodoș

Proprietar-editor: Dr CORNEL CORNEAN

Bucovina ocupată de trupele române.

În ultimele 15 zile a domnit în Bucovina o anarhie completă. La Cernăuț și în orașele din provincie s'au produs mari desordini. Cu deosebire în nopțile de 2 spre 3 Noembrie și 4 spre 5 Noembrie, trupele austro-ungare din garisona Cernăuț și bande de prizonieri s'au datat la jafuri, au părăsit cazarmele, au aruncat granate, trăgeau focuri și jăfuiau tot ce le ieșea în cale. Aceasta era situația, cu deosebire critică pentru români, când consiliul național bucovinean a cerut ajutorul României. Trupele românești au intrat în Bucovina în noaptea de 5 spre 6 Noembrie 1918 și au fost primite cu entuziasm extraordinar.

Dobrogea toată, dela Tulcea până la Tulcea, dela Siliștra până la Bazargic, ca și coama lanțului Carpaților sunt astăzi din nou posesiunea statului român.

Basarabia. Regiunea de nord a Basarabiei ocupată provizor de austriaci, a fost ocupată de trupele române, cari au intrat în Hotin, unde au fost primite cu mare însuflețire.

Trupele sârbești se respiră tot mai mult în Bănat. Deja au ocupat și Timișoara și Logoju, iar azi au sosit vre-o 30 soldați sârbi și la Caransebeș. În drumul lor s'au întâlnit cu caravana nesfârșită a germanilor, cari se retrag din România și fac pe la noi târguri excelente cu obiecte și cu vite aduse din această țară bogată.

În **Comloșul bănațean** s'a ținut o mare adunare poporală, în care s'a adus la expresie dorința „ca pentru apărarea intereselor bănațenești la conferința de pace să fie emis și un fiu al Bănătului“.

Atragem atențiunea conducătorilor satelor noastre din graniță, ca în orice afacere privitoare la organizarea sfaturilor și gardelor naționale să se adreseze biroului Consiliului național român din Caransebeș, de unde li-se vor da deslușirile trebuincioase. Asemenea facem băgători de seamă pe toți Români, ca să-și procure pentru fiecare sat măcar și numai un steag național, iar pe piept să poarte mândrul nostru tricolor!

Bucovina și Ucrainenii. Președintele statului ucrainean Petrusovicz cere ajutorul lui Wilson în contra Polonilor, cari ar fi ocupat o parte din pământ ucrainean, precum și în contra României, care ar fi ocupat în Bucovina teritoriul locuit de Ucrainenii. Cât privește pe Români el P. uită, că Bucovina e țară românească, răpită din Moldova de austriecii hrăpareți la 1775. Pe pământul românesc au năvălit apoi toate lăpădăturile țărilor vecine; au pus mâna pe posturi grase și au scos pe Români cu ajutorul guvernului dela Viena din drepturile lor. Aceste venituri plece, de unde au venit, căci au loc destul în țările lor. Dealtcum satele de răzeși de dincolo de Prut, cari și-au uitat limba românească sunt **români** și nu ruteni. Apoi mai uită Ucrainenii, că și noi avem Români în țara lor, cari se întind până la orașul Balta. În rada I (cameră) am avut 8 deputați români. Apoi mai e o colonie închegată de vr'o 200,000 Români în ținutul Sevastopolului. Așa și noi am putea face pretensiuni asupra acestor Români.

Părți mai mici din armata României ar fi intrat în Ardeal. Anume din Cluj vine vestea, că au cuprins unele ținuturi dela nordost. Așa au intrat în satele Ciuc-Sân-Martin, Tulgeș, Gimeșbük, Postelek și în orașul Ciuc-sereda. În Postelek ar fi un batalion. Comandantul trupelor române a anunțat la Pesta sosirea lor.

SOLDAȚII ROMÂNI au să joare credință numai „sfatului națiunii române“. Aceasta dispune și însuși ministrul de război al Ungariei în următorul ordin:

„Aduc la cunoștința militarilor români: Ofițeri, suboficieri și soldați simpli, că ei au să joare credință „sfatului națiunii române“. Salariile li se vor licvida întocmai ca și plata ce o primesc soldații, cari au jurat credință „sfatului național-maghiar“

Budapesta, 12 Noembrie 1918.

Bartha, ministru de război.

Apel, către învățătorii români din fosta graniță militară. Fraților Colegi! Întreaga lume e în desvoltare. Fieștecare zi e o istorie. Soartea popoarelor se pune pe temelii noi, adevărat creștinești și democratice. Națiunile singure își vor croi, pentru veacuri, viitorul lor. Mărit pentru națiunile conștii de sine și umilit pentru cele nepregătite! Se apropie zorile unei noauă vieți. O lume veche, zidită pe suferinți și nedreptate trece, se prăbușește cu vuet mare, ca să facă loc unei lumi nouă. Ideia mântuitoare a marelui apostol Wilson a străbătut peste tot locul. A sosit și pentru poporul nostru de veacuri oropsit, ziua sfântă a libertății. Neamul românesc demult a așteptat ziua aceasta mare, în care singur să-și hotărăscă locul între celelalte popoare, pentrucă de veacuri a fost lipsit de libertatea națională. În fața acestor evenimente epocale, toate corporațiunile se organizează, strângându-și rândurile, ca marile schimbări sociale și politice să nu-i afle neorientați și nepregătiți. Conduși de dragostea ce o păstrăm fiește căruia dintre noi și poporului încredințat conducerii noastre, am aflat de bine ca să Vă convocăm la adunarea, care se va ține în 21 Noembrie a. c. în institutul pedagogic-teologic din loc la 9 ore a. m. Caransebeș la 14 Noembrie 1918. George Neamțu, Iosif Olariu, Nicolae Gavrila, Romulus Boc.

Calendarul săptămânii

Noembrie		Brumar
Zilele săptămânii	Data	Numele sfinților și sărbătorilor Calendarul Iulian (vechiu)
Joi	8	(†) Arh. Mihail și Gavril
Vin.	9	Mii Onisif, Porf.; Ca Matrona
Sâmb.	10	Ap. Erast și Olimp; M. Orest
Dum.	11	Mii Mina, Victor și Vichentie
Luni	12	P. Ioan milos.; C. P. Nil
Marti	13	(†) P. Ioan gură de aur
Merc.	14	(†) Ap. Filip

De vânzare

2 boi între 4—5 ani

la economatul P. S. S. episcopului Miron al Caransebeșului

**Manilla,
Raffie,
Sfoară,
Căpestre,
Saci,**

se capătă la:

DESIDERIU HAVAS — LUGOȘ

comersant mare de saci și ponevi institut de împrumutare.

Telefon 500, — Adresa telegrafică:
Havas, Lugos.

10—2.